

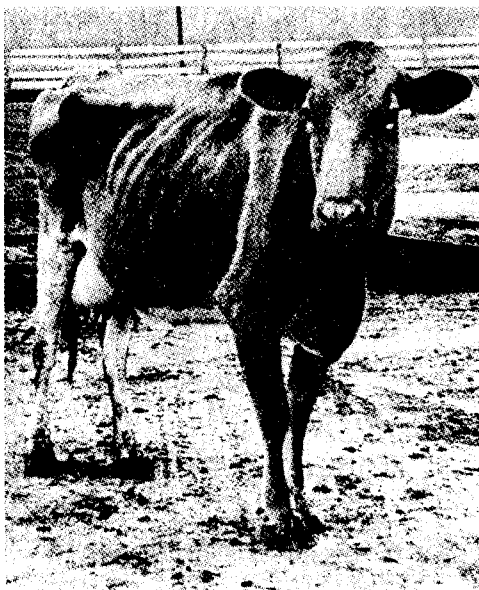
מחלת בת-שחפת (מחלת יונה"ס) בעדר בקר בארצות-הברית

(תמצית מרשימה שהופיע ב„הורד"ס דיירימאן", 25 באוגוסט 1971)

לבסוף הגיעה האבחנה הנכונה מהמכון הוותק-רינרי האוניברסיטאי, אליו נשלחה באוגוסט 1967 אחת מהפרות הסובלות: מחלת יונה"ס — Johne's disease, שנגרמה על-ידי החידק — *Mycobacterium paratuberculosis*.

סקוט קיוה, שהגיע לסוף דרך היסורים. הוא חשב בתמימותו, שכעת כאשר סיבת המחלה נודעה, יהיה עליו לטפל בבהמות החולות, ולסלק

מאז 1967 יודע החוואי סקוט מאוהאיו, שעדר הבקר שלו סובל ממחלה קשה זו, אך סימני המחלה הופיעו כבר 4 שנים לפני כן, והשפעתה הקטלנית על 110 פרות החלב שלו המטופחות היתה מורגשת מאז. למעשה התחילו הפגעים מאז 1960, עת קנה פר משובח. הפר נעשה רוזה והיה לשלד עצמות. כנראה, שהוא סבל כבר מהמחלה לפני שקנה אותו, והוא הדביק את כל העדר המצוין שלו.

פרה סובלת ממחלת יונה"ס

סימנים ראשונים של המחלה בעדר הופיעו בחורף 1963, כאשר אחדות מהמבכירות חלו בשלשול חריף. עניינהן אבדו את הברק, השיער על הגוף דהה והסמיר, ובחלקו לוקה גם בתיאבון. בעקבות הנ"ל היתה ירידה בגוף ובתנובת החלב. הדבר קרה, ברוב המקרים, אחרי תקופה של מאמץ, כגון: שינוי בהזנה, או מחלה כלשהי. בולט במיוחד היה הריח החריף של הצואה.

אלה הסימנים המובהקים של מחלת יונה"ס, אך כנראה שהם לא כל כך מוכרים, כי אף אחד מהמומחים, שנשאלו על ידי מר סקוט, לא הזכיר את שם המחלה.

„אולי זה עניין של הזנה“, „אולי זו בעיה של ביטריים“, „אולי תנסה את תוספת המינרלים וויטמינים שלנו“ — אלה אחדות מהתשובות שמר סקוט שמע, בין עשרות השערות של מחלות אחרות, הכול כפי שאיש שיחתו התנסה בהם לאחרונה בעצמו.

בוזרמה מזוהמת כזו. מחלך המחלה

בהמות מבוגרות עמידות יותר בפני הדבקה מצעירות. לא כל הבהמות בעדר חולות במחלה, ייתכן שרק פרה אחת או שתיים בלבד תראינה את הסימנים הקליניים ובעדר אחר, באותו גודל, 4–6 פרות בשנה. לפעמים מופיעה הטבה מסוּימת במצבה של הפרה, אך זו רק זמנית.

אחרי הופעת הסימנים הראשונים של רוזון, ירידה בתנובת חלב, או שלשול מסריח ומתמיד, הבהמה ממשיכה עוד לחיות שבועות אחדים, ואף חודשים. בבדיקה בבית מטבחים מוצאים ריכוז של שטחים מודלקים במעיין ובבלוטות הלימפטיות של המעיין. בגלל הפגיעה הקשה במעיין אין הגוף יכול לספוג את המזון ובגורמות הופעות הרוזון התריף מחד, ומאידך בא השלשול של האוכל הבלתי מעוכל.

מה ניתן לעשות כאשר המחלה קיימת בעדר?

החוקר לרמן נוכח על-ידי הסתכלות ממושכת בשני עדרים נגועים במחלה בשני משקים במימ־שק שונה, שניתן לצמצם את הנזקים של המחלה, כשמונעים מהעגלות לינוק אצל אמותיהן, ומגד־לים אותן מיום היוולדן בנפרד מהבקר המבוגר. מגיל שישה חודשים רעו העגלות האלו במרעה נפרד עד לגיל החליבה. בנוהג זה צומצמה בהרבה רגישות העגלות למבחן יונין (דומה למבחן טובר־קולין), וגם נפישות המחלה בעדר המבוגר היתה רק 26% מהנפישות בעדר האחר, שבו לא נקטו אמצעי זהירות.

מכל פרה ברוזון בולט, או שלשול ממושך, בודקים את הצואה ומסלקים אותה מן העדר (לשחיטה), אם בדיקת הצואה חיובית לחידקי בת־שחפת.

אמצעי האבחון של המחלה

אם העדר הוכר כנגוע, אין להסתפק בבדיקות צואה של הפרות הרוזות והמשלשלות בלבד, אלא ממליצים לבדוק פעמיים בשנה את הצואה של כל הפרות בעדר. כמו כן, אין מסתפקים אז בבדיקה

את אלה שלא תרפאנה. אך למעשה עד היום אין תרופה להבריא בהמות ממחלה זו, כפי שאין גם לרפא פרות משחפת. עדיין אין תרכיב שניתן להזריק לשם ריפוי, או לשם הבטחת מניעת הדבקה.

מה ידוע על מחלת בת־שחפת?

מחלה זו תוקפת בקר, צאן, אילות ומעלי גרה אחרים. גורם המחלה הוא בן משפחה לחידק, שגורם לשחפת הבקר ושחפת בני־אדם, אך בת־שחפת אינה פוגעת בבני־אדם.

המחלה נפוצה ברוב ארצות העולם, אך מספר העדרים הנגועים אינו ידוע בדיוק, בגלל תקופת הדגירה הארוכה והופעתה המקרית. גם בעדר נגוע רק חלק מהבהמות מראה סימנים קליניים. החוקר יונה גילה את החידק לראשונה ב־1908 ומאז המחלה נקראת על שמו.

ידיעות חדשות על המחלה

במרכז למחקר ווטרינרי באימס, איובה, ארצות־הברית, מקדיש ד"ר לרסן כבר הרבה שנים למחקר במחלה זו, ולאחרונה התווספו מספר פרטים חשובים לידיעותינו, אשר עוזרים לנו בלחימה במחלה ביתר הצלחה.

תקופת הדגירה

הדגירה נמשכת בין שנתיים לארבע שנים; ז.א. שעלולים לעבור 4 שנים מהרגע שהחידק חודר לגוף הבהמה, עד להופעת סימנים קליניים של רוזון, שלשול וכו'. עגלות יכולות להידבק על־ידי יניקה מאמותיהן בחידקים הנמצאים על הפטמות. ייתכן גם, שעגלות נדבקות כבר בתוך הרחם, אך חושבים, שאלה הם מקרים נדירים. עגלות צעירות רגישות מאוד להדבקה. ברוב המקרים היא באה, כאשר העגלות אוכלות מזון מזוהם, או שותות מים מזוהמים בחידקים, שהופ־רשו בזבל הפרות החולות.

לאחרונה גילו חידקי בת־שחפת גם באברי המין של פרים, בזרמה טרייה ואפילו בזרמה שקיבלה טיפול אנטיביוטי הנהוג לפני הקפאתה, אם כי טרם הוכח שפרות הודבקו על־ידי הזרעה

צריך לשלוח חלק מסוים מהמעיים למכון הווט-
רינרי לשם אבחנה על בת-שחפת.

המצב בארץ (הערת המל"ב"הד)

בארץ קיימת המחלה בבקר בקנה מידה מצומ-
צם. גם כאן מתלבטים בבעיות של איבחון מוקדם
וביעור. ייתכן שיש מקום לגסות בעדרים נגועים
אצלנו את ההצעה שברשימה דלעיל: בדיקת
תרבית של הצואה של כל הפרות פעמיים בשנה
וחיסול הנגועות.

חשוב מאוד להזהר מרכישת בקר (גם צעיר)
מעדר בו קיימת המחלה. בעדר נגוע יש להקפיד
על הפרדת השגר.

תרנג והמל"ב"הד ד"ר ח. אהרונ

מיקרוסקופית של הצואה בלבד, אלא מכינים תר-
בית ממושבות החידקים מכל דוגמא. למבחן
התרבית דרוש הרבה זמן, כי החידקים גדלים
לאט, ורק כעבור 3 חודשים ניתן לקבל תוצאות
המבחן.

מבחן יונין, על-ידי הזרקה תוך-עורית של חו-
מר דומה לטוברקולין, לא הוכיח את עצמו במידה
מספקת. לפעמים מגלה גם מבחן הטוברקולין
ההשוואתי שלנו בהמות חשודות. קיימת הוראת
קבע, שמכל בהמה אשר נשלחת לבית מטבחיים
על-ידי השירותים הווטרינריים לשחיטה דיאג-
נוסטית, וכן מכל בהמה שרופא בית המטבחיים
מוצא בה בלוטות חשודות, או חומר חשוד אחר,

ל ק ט מ-The Farmer Digest

אוגוסט-ספטמבר 1971

פרה מייצרת דשן בערך של 30 דולר

מוחלה מלאה זבל יכולה לגרום כאב למפרק-
תך, אבל זה עלול לעלות לך הרבה כסף, אם תר-
צה להחליף את הזבל בדשן קנוי באותו הערך.
פרה מסוגלת לאכול די מזון, כדי החזרת 15
טונה זבל בשנה, או פי עשרים ממשקלה העצ-
מי. כמות זו מכילה כ-70 ק"ג חנקן, 35 ק"ג זר-
חן ו-70 ק"ג אשלגן, לאחר דליפת הנוזלים. בכ-
סף מחזירה הפרה דשן בשווי של 30 דולר.

*

זע, "קדם תנאים" — מהם

מגדלי בקר צריכים לדעת בוודאות מה הם
מקבלים, כשהם קונים בני בקר נושאי תווים
„קדם תנאים“. „הרבה מאוד בני בקר נמכרים
מסומנים בתווים „קדם תנאים“ (מוכרים בכינוי
זה), והם למעשה לא נגמלו ולא אומנו לאכול
מזון מרוכז מאבוס“, — אמר ד"ר גיוהן הרריק,
רופא ווטרינרי מאוניברסיטת איובה. זה באמת
הרס את התוכנית „קדם תנאים“. הרריק אומר:
בני בקר ב-„קדם תנאים“ — גמולים ומחוסנים,
שלימדום לאכול מזון מרוכז והם יכולים לעמוד
באכף של העברה.

*

קליפורניה — מדינת זהב של החקלאות
החקלאות של קליפורניה — מה המיוחד בה ?

— כמעט הכול, שגדל במקום כל שהוא בארה"ב,
מגדלים גם בקליפורניה. ישנם הרבה פריטים,
שיבוליהם עולים על כל מקום אחר. קליפורניה
עומדת בראש האומה בייצור המסחרי של 46
מצרכים לאדם ולבהמה.

למשל, היא מייצרת 99% מזרעי האספסת של
האומה, 97% של המשמש שלה, 99.6% — אר-
טישוק, 72% — אבוקדו, 69% — גרגרי מאכל
(Boyenberries), 85% כרובית ברוקולי, 89%
— כרובית ברוסל, 65% — אבטיח צהוב, כרו-
בית, חסה ועגבניה.

קליפורניה מגדלת 99% של התמרים; דובש-
נים, זיתים, שזיפים לחים ויבשים, פלפל-צילי,
רימונים. 59% — סלרי, 48% — שעו-
עית לימה, 83% מלוגי דבש, 60% — אפרסקים,
55% — אגסים, 44% — תרד, 55% — תות
שדה. 46% — אספרגוס, 43% — גזר,
12% — ביצים, 16½% — פרחים, 92% — אש-
כוליות, 8% — דבש, 21% — אספקה ממשת-
לות, 14% — הודיים, 96% — אגוזים, ו-100%
זרעי תלתן לדינו.

המקור למידע הנ"ל על קליפורניה

USDA Agricultural Situation —

מעניין שאין מזכירים את הייצור המרובה של
חלב, שמיוצא בצורה טרייה ובמוצרים שונים ל-
רחבי ארה"ב. (העורך).